

Woeste Gronden

Dorpskrant Schaarsbergen

IN DIT NUMMER

Koningsdag

Wijksafari

Evanne Nowak

Bomen voor Arnhem

Middeleeuws landschap

A-mees-ing meesjes

Ella van Vloten

Gastvrijheid met een glimlach!

BOSRIJKE
OMGEVING
RUIM TERRAS

AMBACHTELIJK
GEBAKKEN
SPEELTUIN

DINSDAG
T/M ZONDAG
12.00 - 20.00 UUR

SCHAARSBERGEN

VOLG ONS OP

Kemperbergerweg 673 ♦ 6816 RV Arnhem ♦ 026 - 443 14 34
www.pannenkoekhuis.nl

Colofon

Redactie

Abco Blok, Herman Boesveld,
Johan Kloosterboer, Kirsten Leijnse,
Mireille Riesenbeck

Mailadres redactie

dorpskrant@schaarsbergen.nl

Fotografie

Henk Monster, Eendracht,
berrydereusfotografie.nl,
Corné Koopmans, Haweko, Het
Nationale Park De Hoge Veluwe,
Johan Kloosterboer, Piet van der
Horst, Mireille Riesenbeck

Bezorging

Jeannette de Vries (026 44 24 460)

Vormgeving

Minke Hylarides,
Annemarie van Lierop

Druk

Rozijn Repro, Didam

Woeste Gronden verschijnt vier
keer per jaar. Sluitingsdatum kopij
volgende nummer is 22 april 2025,
dit nummer verschijnt begin juni.
Voorpagina: Koningsdag

Inhoud

Van de redactie	5
Van de Dorpsraad	6
Middeleeuws cultuurlandschap	8
Warmtewandeling en Climate Fresk Game	10
Wijksafari	13
Wie de jeugd heeft: Ella van Vloten	14
Natuur op Schaarsbergen: Meesjes	16
Atelier Hoog Gras	19
Leven op Schaarsbergen: Evanne Nowak	20

Bomen voor Arnhem	23
Schoffelaar	25
Van de Hoge Veluwe	26
Boekbespreking	28
Koningsdag met kledingmarkt	29
Avondvierdaagse	31
Kerknieuws	32
Gemeentenieuws	34
Verenigingsnieuws: Eendracht en JES! Arnhem	37
Bij de hand	38
Agenda	39

Bestuur Dorpsraad

Bart Loman, voorzitter (brtloman@gmail.com)
Marcel Brons, penningmeester (penningmeester@schaarsbergen.nl)
Moniek de Bakker, secretaris (moniek@bonhansa.nl)
Caroline Neys, bestuurslid (caroneys@gmail.com)
Annemarie van Lierop, aspirant bestuurslid (sylvalaan@gmail.com)
Webmaster Schaarsbergen.nl
Moniek de Bakker (website@schaarsbergen.nl)
Marlies Dhont

Contact Dorpsraad

www.schaarsbergen.nl
bestuur@schaarsbergen.nl

Bij Tom van Ginkel tuinen kunt u terecht voor een tuin die volledig aan uw wensen voldoet.

Tom van Ginkel tuinen is een jong hoveniersbedrijf en staat voor kwaliteit en klantvriendelijkheid.

Tom van Ginkel tuinen heeft een passie voor tuinen!

- Ontwerp
- Aanleg
- Onderhoud
- Renovatie
- Vijveraanleg

www.tomvanginkeltuinen.nl

info@tomvanginkeltuinen.nl

06-22171739

Ook dit jaar wordt het gewoon weer lente

Ik schrijf dit stukje op een koude, natte en grijze dag begin februari. Vochtig weer en dan net boven het vriespunt, erger dan dat wordt het niet. Eén van mijn kinderen komt totaal verkleumd en jammerend de kamer binnen na een voetbaltraining in de regen en natte sneeuw. En ik vraag mij af: "Is deze winter echt grijzer dan normaal, of denk ik dit ieder jaar en komt het gewoon omdat ik toe ben aan het voorjaar?" Gelukkig zijn er ook alweer wat lichtpuntjes. Zodra de zon schijnt, hoor en zie ik overal vogels die duidelijk

de lente al in het hoofd hebben en in mijn tuin komen de sneeuwkllokjes al weer op. Ook dit jaar wordt het gewoon weer lente.

In deze dorpskrant kijken we daarom lekker vooruit op de lente, met mooie verhalen over verschillende soorten mezen, lekker struinen over de heide en een vooruitblik op de altijd gezellige Koningsmarkt. Daarom op de voorkant van de krant alvast een vrolijke, zonnige en oranje foto. Wij wensen u weer veel leesplezier.

Mensendieck Arnhem
• Oefentherapie
Peter Koen

Dé Praktijk voor oefentherapie

- Houdingverbetering: scoliose, kyfose of lordose
- Rug-, nek-, schouder- en armklachten
- Bekken- en zwangerschapsklachten
- Chronische klachten als reuma, artrose, MS, Parkinson
- Activering van ouderen
- Preventie door zorg voor bewegen

Afspraak maken?
06-14477578
Ook zonder verwijzing!

📍 Jachthoornlaan 1A (het Dorp) Arnhem

✉ info@mensendieck-arnhem.nl

🌐 www.mensendieck-arnhem.nl

Johan Rap

BOS-, NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER

Erkend door het Bosschap

Kemperbergerweg 261 - 6816 RS Arnhem
Tel. (026) 443 16 28 - Fax (026) 442 04 02
Mobiel: 06 546 61 302

Oproep

**Voor onze 2e reünie van de RK Dr Ariensschool
Arnhem/KSA op zaterdag 25 oktober, zijn wij op
zoek naar oud-leerlingen van deze school.**

De school is opgericht in 1943, eerst voor jongens en eind jaren 60 ook voor meisjes. De school kreeg de naam KSA nadat alle dependances in 1978 sloten. Helaas werd begin jaren 90 deze locatie gesloopt wat het definitieve einde betekende van de school.

Meer informatie vind je op:

<https://www.facebook.com/groups/533536622599207>

Heb je geen FB stuur dan een bericht naar:

leoariensschool@gmail.com

Beste lezer,

Het is inmiddels maart als deze editie van onze dorpskrant Woeste Gronden op uw deurmat valt. Na het verschijnen van de december-uitgave kunnen we weer terugkijken op een succesvolle, gezellige en druk bezochte kerstmarkt georganiseerd door de Oranjevereniging. Op vrijdag 10 januari hielden we de jaarlijkse Nieuwjaarsborrel, georganiseerd door de Dorpskerk, Oranjevereniging en Dorpsraad Schaarsbergen. Dit jaar waren we door 11Luchtmobiele Brigade uitgenodigd dit te vieren in de Christus Koningkapel aan de Koningsweg. Kolonel Peter Wilming vroeg in zijn welkomstwoord aandacht voor de taken van defensie die – onder invloed van de huidige spanningen in de wereld – maken dat er meer oefening en daarmee meer ruimte nodig is. Hiervoor onderzoekt Defensie meerdere locaties door heel Nederland. Een zorgvuldige afronding van het onderzoek vraagt tijd. Het Ontwerp Nationale Beleidsvisie Ruimte voor Defensie verschijnt eind mei. Voor Vliegveld Deelen worden de volgende mogelijkheden onderzocht:

- 1. Stationeren en corridors voor cargodrones
- 2. Handhaving en mogelijke uitbreiding laagvlieggebieden voor helikopters
- 3. Korte en smalle onverharde landingsbaan voor tactisch luchttransport (dirtstrip)

Verder is Defensie ook op zoek naar een nieuw terrein waar 40 weken per jaar geoefend en getraind gaat worden met zware explosieven. Eén van de beoogde locaties is het natuurgebied Terletse Heide en Rozendaalse Veld.

In 2024 heeft de bestaande gebiedsvisie uit 2017 een update gekregen. Tijdens de ALV die gepland staat voor donderdag 20 maart (zet de datum alvast in uw agenda) zullen we de nieuwe gebiedsvisie presenteren. De kans is groot dat u op deze avond een exemplaar van de eerste druk kunt bemachtigen!

Uit de enquête die we vorig onder alle bewoners hebben gehouden, kwam de sociale cohesie als een aandachtspunt naar boven. Margaret van Diermen (Werkgroep Duurzaam Schaarsbergen) en Jeske Alblas (Dorpshuis) hebben het initiatief genomen en zijn aan de slag gegaan met een inventarisatie van wensen en mogelijkheden. De gemeente Arnhem heeft begeleiding bij een eventuele subsidieaanvraag via de Dorpendeal aangeboden. U hoort hier binnenkort vast meer over.

Namens de Dorpsraad, Bart Loman, voorzitter

Schaarsbergen is een van de wijken van Arnhem. De wijkvereniging van Schaarsbergen heet Vereniging Schaarsbergen. Iedere inwoner van Schaarsbergen kan lid worden van de vereniging. Feitelijk is de Dorpsraad (DRS) het bestuur van de vereniging. Het doel van de DRS is om de bewoners van Schaarsbergen zoveel mogelijk te vertegenwoordigen bij gemeente, provincie en andere organisaties zoals Defensie. Daarnaast brengen we graag bewoners met elkaar in contact en ondersteunen we mooie initiatieven van dorpsbewoners die de leefbaarheid op Schaarsbergen stimuleren. En ja, daar is natuurlijk ook geld voor nodig. Door uw vrijwillige bijdrage kan bijvoorbeeld ook deze Dorpskrant blijven verschijnen.

Voor het symbolische bedrag van €1,- kan elke inwoner van Schaarsbergen lid worden van de vereniging. Dit lidmaatschap geldt per ‘voordeur’. Alle personen wonend achter deze voordeur zijn na overmaking van €1,00 lid van de vereniging. U kunt het bedrag overmaken op rek.nr **NL64 INGB 0003 8792 56** t.n.v. Dorpsraad Schaarsbergen. Wilt u meer overmaken, dat mag altijd!

Middeleeuws cultuurlandschap

Door Kirsten Leijnse

Regelmatig hoor ik mensen om mij heen zeggen “wat wonen we toch mooi, met zoveel natuur om ons heen”, dat kan ik alleen maar beamen. Maar hoe is dat eigenlijk ontstaan? Het landschap in Schaarsbergen lijkt op het eerste gezicht grotendeels natuurlijk. Echter bij nadere beschouwing blijkt dat de mens door de eeuwen heen grote invloed op de ontwikkeling van dit gebied heeft uitgeoefend.

Eeuwenlange wisselwerking

Het gebied waarin wij wonen is ontstaan als gevolg van een eeuwenlange wisselwerking tussen natuur en mens. Het landschap is een product van tijd en omgeving en is verre van statisch. Het verandert door de eeuwen heen en blijft zich ontwikkelen. In verschillende perioden van de geschiedenis heeft de mens de natuur op verschillende manieren gebruikt en daarbij zijn ook steeds nieuwe elementen aan het landschap toegevoegd. Zo lieten alle fasen hun sporen achter. Vegetatie, flora en fauna pasten zich keer op keer aan deze veranderingen aan.

De verschillende fasen

Fasen die we kunnen onderscheiden zijn bijvoorbeeld 1) het ontstaan van het natuurlijk landschap in de

ijstijden; 2) archeologische sporen uit de prehistorie; 3) agrarische nederzettingen en de eerste ontginningen in de middeleeuwen en daarna (12e-19e eeuw); 4) de landgoederen uit de 19e en vroege 20e eeuw; 5) sporen van de Tweede Wereldoorlog; 6) de natuurbescherming in de periode na WOII.

We zoomen hieronder in op de middeleeuwse agrarische nederzettingen die op de Veluwe vanaf de vroege middeleeuwen ontstonden en wat dit voor gevolgen voor het landschap had.

De terugkeer van het bos

Na de Romeinse tijd nam de Veluwse bevolking, net als elders in Nederland, in de vierde en vijfde eeuw sterk af. Dat had gevolgen voor het landschap. De in de Romeinse tijd door kap verdwenen bossen groeiden weer terug. Uit onderzoek aan oude stuifmeelkorrels (pollen) blijkt dat de open gebieden (heide, graslanden en akkers) die in de late prehistorie en Romeinse tijd op de Veluwe waren ontstaan, in een paar eeuwen grotendeels weer plaatsmaakten voor bos.

Het ontstaan van de middeleeuwse agrarische landschappen

Vanaf de zevende en achtste eeuw, de vroege middeleeuwen, nam de bevolking op de Veluwe weer langzaam toe. Bossen werden gekapt om akkers aan te leggen of vee te weiden. Er ontstonden weer half-open boslandschappen. In de middeleeuwen werd

deze afwisseling van bos en weide vaak aangeduid met de naam “loo”, of de hiervan afgeleide uitgang “el”. Dit is nog te herkennen in veel bestaande dorpsnamen of buurtschappen in onze omgeving, Ermelo, Otterlo, Ginkel, Mossel, De Pampel.

In het verleden zijn tijdens archeologisch onderzoek bij Oud Reemsterzand sporen van bewoning en akkers uit de vroege en volle Middeleeuwen aangetroffen. Ook op het Deelense Veld en op het Otterlose Zand was in deze periode sprake van bewoning. Het gaat dan om enkele bij elkaar gelegen boerderijen met wat verspreide akkers. Bij Oud-Reemst, De Pampel en de Kemperberg lagen vanaf de late Middeleeuwen kleine eenzaam gelegen hoeven met enkele omwalde akkers. De heidevelden en bossen waren gemeenschappelijk bezit en werden door alle boeren uit de omgeving gebruikt voor het weiden van vee of het kappen van hout.

Uitgestrekte heidevelden

De zandgronden van de Veluwe zijn arme zandgronden, en toen in de loop van de middeleeuwen de bevolking steeds meer toenam kwamen de boeren in de problemen. De opbrengsten van de zandige akkers werden steeds minder. Als oplossing hiervoor ontstond een systeem waarbij zoveel mogelijk nutriënten op een beperkt areaal akkers werden gebracht. Hiervoor werd vee gebruikt. Dit leverde immers, naast wol, vlees, melk en huiden, ook mest. Aanvankelijk werd het (rund)vee op open plekken in het bos gehouden, maar net als in de prehistorie verdween dat bos door kappen en begrazen, en ontstonden er heidevelden op de verarmde gronden. Heide is voor rundvee minder geschikt zodat schapen op de Veluwe steeds meer in zwang kwamen.

Plaggenbemesting

Om de voor de landbouw zo belangrijke mest zo goed mogelijk op te kunnen vangen, kwam, net als in andere Nederlandse zandgebieden, in de late middeleeuwen het systeem van plaggenbemesting in zwang. Overdag liepen de schapen op de heide en 's avonds werden ze naar de zogenaamde potstallen gebracht. Op de bodem van deze stallen lag strooisel en plaggen, dat de boeren op de heide hadden gestoken. Deze heideplaggen hielden mest en urine vast. Na een seizoen groeven de boeren de potstal

leeg en verspreiden ze het mengsel over de akkers. Vanaf ongeveer de zestiende eeuw werden de bodems op de heide door het steken van plaggen steeds dunner, zodat er ook onderliggend zand meekwam bij het plaggensteken. De toch al arme zandgronden van de heide werden steeds armer, wat plaatselijk tot ernstige zandverstuivingen leidde. Onder meer op het Otterlose Zand, het Pampelse Zand en het Oud-Reemsterzand. In het laatstgenoemde gebied heeft intensief verkeer over de oude middeleeuwse weg van Arnhem naar Harderwijk eveneens tot zandverstuivingen geleid. Er ontstonden uitgestrekte uitgestoven laagten en hoog opgestoven landduinen.

Droge zandgronden, kleine dorpen

De zandgronden zijn door de hoge ligging nog droger dan bijvoorbeeld in Brabant. Gevolg hiervan was dat hier veel grotere oppervlakten heide en bos moesten worden beweide of geplagd om 1 hectare akkerland te kunnen bemesten. Ligt deze verhouding in Brabant op ongeveer 1:10, op de Veluwe ligt hij op ongeveer 1:20. Dit had gevolgen voor de omvang van de Veluwse akkers, deze bleven klein en zo ook de omvang van de bevolking en de dorpen. De uitgestrekte heide- en bosgebieden die de Veluwe nu nog kenmerken zijn hier een direct gevolg van.

Van keuterboeren naar landgoederen

Dit systeem met kleine dorpen en arme boeren bleef tot in de 19e eeuw in grote delen van de Veluwe gebruikelijk. In de 19e eeuw vonden de Markeverdelingen plaats. Hierbij werden veel van de, tot die tijd gemeenschappelijk gebruikte woeste gronden, herverdeeld en ze kwamen vaak in private handen. Er ontstond grootgrondbezit en er werden landgoederen gesticht, zoals Warnsbom in Schaarsbergen. En zo vormde zich in de 19e en 20e eeuw de nog steeds herkenbare structuur met talrijke lanen, productiebossen, landgoedboerderijen en omwalde rechthoekige akkers.

VINCENT MANDEMAKER

ALLROUND KLUSSENBEDRIJF

voor al uw klussen in en rond het huis

Strolaan 25, 6816 PM Arnhem (06) 42 11 86 32
 info@klusbedrijfvincentmandemaker.nl
 website: klusbedrijfvincentmandemaker.nl

Nieuwsbrief Dorpsraad

Blijf op de hoogte van alle nieuwtjes in Schaarsbergen!
 De nieuwsbrief wordt regelmatig verstuurd. U kunt zich
 aanmelden via www.schaarsbergen.nl

Vergaderen op de Veluwe

Op de historische Buitenplaats Koningsweg is een unieke locatie geopend: Vergaderen op de Veluwe. Of je nu een vergaderruimte zoekt, een podcast wilt opnemen of een mooie setting nodig hebt voor een fotoshoot, deze locatie biedt de perfecte combinatie van luxe, comfort en natuur.

Eigenaars Pascal en Loes wonen zelf op deze bijzondere plek en weten uit eigen ervaring hoe krachtig de natuur kan zijn voor het opdoen van nieuwe ideeën.

Meer info op www.vergaderenopdeveluwe.com

Bijzondere activiteiten van de werkgroep

Door Margaret van Diermen

Werkgroep duurzaam Schaarsbergen stimuleert duurzame ontwikkelingen in Schaarsbergen.

Dat doet de werkgroep op thema-avonden en in publicaties, maar vooral door activiteiten te organiseren. Hiermee willen we de wijkbewoners bewust maken van duurzaam gedrag en het gemakkelijk maken om bepaalde stappen te nemen.

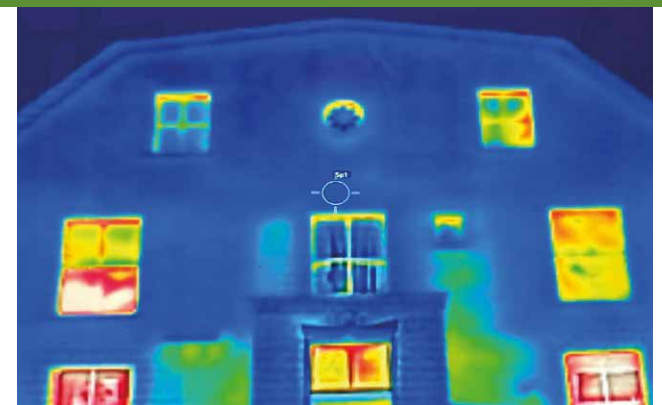
Een van de activiteiten die de werkgroep al jarenlang organiseert, is de:

Warmtewandeling

Met behulp van een infrarood-camera wordt een warmtescan van je woning gemaakt. Zo wordt zichtbaar waar de warmte uit je woning weglekt en waar je de isolatie van je woning kunt verbeteren.

Op 16 januari verzamelden zes buurtbewoners zich bij de eerste aangemelde woningen waar Johan, de begeleider via Rijn en IJssel Energiediensten, al klaar stond om het ons uit te leggen. Hoe roder het beeld, hoe meer warmte naar buiten ontsnapt. We hadden allemaal onze woning lekker warm moeten stoken en gordijnen en luxaflex open moeten doen voor een optimaal resultaat. In de scan werd mooi zichtbaar hoe groot het verschil tussen standaard dubbel glas en HR++ glas is en dat je kan zien of spouwmuuren of daken geïsoleerd zijn. We keken allemaal mee bij ieders woning en zagen de veel voorkomende warmtelekageplekken. Al met al leverde dit iedereen voldoende ideeën op voor verdere verduurzaming van de eigen woning. Na afloop ontvingen we een schriftelijk advies met de foto's van de woningen.

Winter 2026 organiseren we weer warmtewandelingen in Schaarsbergen. Wil je meedoen? Meld je dan alvast bij ons aan! duurzaam.schaarsbergen@gmail.com

Een nieuwe activiteit van de werkgroep is de:

Climate Fresk game

Een geweldige kans om in een dagdeel meer kennis te krijgen van het klimaat en mee te bouwen aan klimaatbewustzijn in Nederland.

Climate Fresk is een klimaatspel dat wereldwijd gespeeld wordt. Het is een interactief en wetenschappelijk onderbouwd spel waarmee de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering zichtbaar worden. Aan de hand van 42 klimaatkaarten ontdek je, met je groepje van 6-8 personen wat de oorzaken en gevolgen zijn van klimaatverandering en ga je met elkaar in gesprek over mogelijke oplossingen en acties om het tij te keren.

Waar en wanneer?

De sessie is in het Nederlands en wordt gegeven door Inge van Rooij en Aycha Kleingeld in het Dorpshuis.

Datum: 29 maart, 13-16 uur (inloop om 12.45 uur).

Wil je meedoen: meld je dan nu aan!

duurzaam.schaarsbergen@gmail.com

Kijk voor al onze activiteiten op de website: schaarsbergen.nl/Schaarsbergen/Werkgroep-Duurzaam

Fietsmaatjes

Lukt fietsen niet meer zelfstandig?

In 2019 is Stichting Fietsmaatjes Schaarsbergen opgericht. Het doel van deze stichting is om het voor mensen die niet (meer) zelfstandig kunnen fietsen, toch mogelijk te maken te genieten van een fietsritje.

Het fietsen op een duofiets is erg gezellig: bewegen in de gezonde buitenlucht en ook nog lekker kletsen met elkaar. Ondertussen kun je genieten van de prachtige omgeving van Schaarsbergen. Ook heeft de duofiets, ongeacht met welke deelnemers, gratis toegang tot Het Nationale Park De Hoge Veluwe.

Deelnemers

Lukt fietsen niet meer zelfstandig? Meldt u zich dan aan bij ons. Wij zoeken voor u een vrijwilliger die met u gaat fietsen! Wilt u liever met een bekende fietsen? Dat is ook mogelijk.

Vrijwilliger

Iets betekenen voor een ander én sportief bezig zijn? Als fietsmaatje kan dat. We zoeken vrijwilligers die het leuk vinden om samen te fietsen. We maken eerst een proefritje met de duofiets. Daarna proberen we u te koppelen aan een geschikte deelnemer.

Contact

Meer weten of aanmelden? Ga dan naar de website www.fietsmaatjesschaarsbergen.nl, stuur een mail naar info@fietsmaatjesschaarsbergen.nl of bel met Wilma de Neeff, voorzitter van de stichting, 06-10283816.

DEN STROOPER

PANNENKOEKEN

Koningsweg 18 (Hoek Kemperbergerweg) Arnhem - Schaarsbergen
T. 026 35 16 987 • e. mail@denstrooper.nl

www.denstrooper.nl

*Gezellig en lekker eten
in een bosrijke omgeving!*

(h)eerlijk Buitenleven
totaaltuin

Totaaltuin houdt van buiten leven! Wij leggen tuinen aan die passen bij huis en omgeving. Uw 'groene' toekomst begint pas echt met een tuin die past!

Bestrating van terras, het plaatsen van een kapschuur of enkel het ingraven van een trampoline. Totaaltuin levert maatwerk en kwaliteitsproducten van tuinhout en overige tuinproducten.

Schelmseweg 67 6816 PA Arnhem 026 443 14 74 info@totaaltuin.nl www.totaaltuin.nl

Ga mee op avontuur

met de Wijksafari's van
SpringLevend Schaarsbergen!

SpringLevend Schaarsbergen brengt mensen in Schaarsbergen met elkaar in contact om samen een levendige fijne wijk te ervaren. Dit doen we tijdens een wijksafari. Sinds de start in 2023 bieden deze unieke tours buurtbewoners de kans om elkaar te ontmoeten en verborgen pareltjes van ons dorp te ontdekken.

Terugkijken naar mooie momenten

Zo hebben we afgelopen jaar (op veler verzoek) opnieuw de indrukwekkende Diogenesbunker bezocht en heeft Hans Jungerius ons weer op enthousiaste wijze rondgeleid. Stal Mansour gaf ons een exclusieve kijk achter de schermen van de manege. Tuinontwerper Moniek de Bakker heeft ons haar eigen tuindomein laten zien, terwijl ze waardevolle tips gaf over klimaatslim tuinieren. In de herfst stond een bezoek aan de gerestaureerde kapel van Vrijland op het programma, met dank aan het Rijksvastgoedbedrijf en Defensie. Bijzonder was ook de hartelijke ontvangst in voormalig café-restaurant De Viersprong, waar nu drie generaties samen wonen, met zeker 50 kippen. Naast een presentatie van bewoonster Bibi over de geschiedenis van het huis en de omgeving vertelde dochter Sophie met passie over hun inzet voor het redden van legkippen van de slacht (www.redeenlegkip.nl).

Tijdens de laatste wijksafari van 2024 hebben we onze 'eigen' voetbalvereniging SML (Sport Maakt Lenig) bezocht, die al meer dan 100 jaar bestaat, maar ook nog springlevend is. We sloten het jaar feestelijk af bij Jeroen van Roekel van het Mountainbike-museum.

Schaarsbergen heeft zoveel te bieden!

Ook in 2025 hebben we weer veel moois in petto! De wijksafari's staan gepland op zaterdagmiddag 12 april, 14 juni, 27 september en 1 november. Zet deze data vast in je agenda, want het team van SpringLevend Schaarsbergen kan een afwisselend programma bieden. Zo zijn we komend jaar welkom op Landgoed De Mentenberg en bij het museum Garderegiment Grenadiers en Jagers op de Oranjekazerne.

Meer informatie:

op schaarsbergen.nl of volg ons op Instagram.

Heb jij een idee?

We zijn altijd op zoek naar nieuwe, inspirerende locaties en verhalen! Heb jij een interessant verhaal over Schaarsbergen? Of heb je een bijzondere hobby of muzikaal talent dat je met de buurt wilt delen? We horen het graag op wijksafarischaarsbergen@gmail.com

Graag tot ziens!
Vrolijke buurgroet van Team SpringLevend Schaarsbergen

Ella van Vloten wonen op De Zeven Provinciën

Door Abco Blok

In deze aflevering van Wie de jeugd heeft gaat het over de elfjarige Ella van Vloten. Ella, die eerder in de Arnhemse wijk Angerenstein woonde, woont nu sinds 2018 met haar twee broertjes Florentijn en Mattias en haar ouders Victor en Yve op nummer 7b van het gedeelte “De Zeven Provinciën” van het voormalige Kamp Koningsweg Noord. Ella vindt het daar fijn wonen. Ze kent ook veel van de geschiedenis van haar woonplek.

Zo was het huis in 1942 door de Duitsers, samen met de zes andere gebouwen op het terrein, gebouwd in de Heimatschutz-stijl. Uitgangspunten van deze stijl/beweging waren een traditionele, lokale bouwstijl met toepassing van industriële bouwmethodes zoals standaardisering en prefabricage. Met de massieve

muren van 60 cm en stalen luiken van 2 cm dikke platen was het gebouw bomvrij. Het complex was bedoeld als onderkomen voor tijdelijke burgermedewerkers. Het zevende gebouw waar Ella in woont was een Kameradschaftshaus om een hapje te eten en te borrelen.

Verbouwingen

Na de oorlog is het gebouwencomplex omgedoopt tot De Zeven Provinciën. De Nederlandse defensie huisvestte de medische dienst in gebouw 7, en tevens werd het gebruikt als testcentrum. Daarvoor werd het gebouw vergroot, en werd er in een totaal andere steensoort en architectuur een extra (foeilijke) verdieping op gezet. Om het gebouw te mogen kopen was er een beding dat het in de oorspronkelijke staat teruggebracht moest worden. Architecte Marije Weijers van Blik architectuur heeft de verbouwing ter hand genomen, en het resultaat mag er wezen. De verbouwing heeft haar zelfs een nominatie voor de Willem Diehlprijs opgeleverd. De omvang komt weer overeen met de oorspronkelijke

bouw, maar de gevel is bekleed met Braziliaanse leisteen. Er is voor deze ruwe bekleding gekozen om te tonen dat het een bunker is en om zo de werkelijke identiteit van de boerderijen op de Zeven Provinciën bloot te leggen. De kopgevels zijn bekleed met hout. Om te breken met dat ruwe voorkomen.

Veel speelruimte

Tussen de zeven oorspronkelijke huizen is een duidelijk iets lager gelegen rechthoek waarneembaar waarvan het doel niet meer te achterhalen is. Er is dus heel veel ruimte om te spelen en je kunt er je hond heel makkelijk uitlaten. Wat Ella vervelend vindt aan haar woonplek is, is dat ze overal ver vandaan zit. Haar vriendinnen wonen iets verderop aan het Radarpad en dat is nog een mooi eindje lopen. Klaartje, één van haar besties, woont ook aan het Radarpad in een gedeelte van het voormalige messgebouw net als de opa en oma van Ella. De Heijenoordschool waar Ella op zit is ongeveer zes kilometer van haar huis. Ze gaat daar op de fiets naartoe, of ze wordt met de auto gebracht. Omdat ze zo'n dromerige instelling heeft fietst er altijd één van de ouders mee van en naar school. In de praktijk fietst er dan een soort colonne van kinderen van het Radarpad en De Zeven Provinciën, begeleid door de ouders die het al samen fietsend ook gezellig hebben van en naar de school. Op die school zitten volgens Ella leuke kinderen en er werken aardige mensen. Groep zeven vindt ze prima, maar de vakken rekenen en wereldoriëntatie zijn niet haar favorieten.

Hobby's

Hockeyen bij Upward doet ze graag. Knutselen en tekenen verveelt haar ook nooit. Dieren hebben een belangrijke plek in haar leven. Ze hebben een paar honden, een kat en wat vissen. Als alles gaat volgens planning, komen daar nog een drietal kippen bij. Kippen die dan afkomstig zijn van de bio-industrie en zo een verder armzalig bestaan bespaard worden. Konijnen staan ook nog op de verlanglijst. Ella heeft nog twee andere wel heel erg lekkere hobby's en die heten koken en bakken. Zo maakte ze nog maar kortgeleden zelfstandig een mooie taart en bakt ze ook nog andere dingen. Spaghetti en macaroni maken met rode saus maar dan wel met verse ingrediënten en dat is voor haar vanzelfsprekend. Volgens haar

vader die even door de ronde liep smaakt het altijd voortreffelijk. Het liefst maakt ze wraps en dingen met taco's. Een specialiteit van Ella is het maken van Harry Potter-gerechten, zoals ze die zelf noemt. Een voorbeeld daarvan is bloedsoep. Het geheim van de smid is, het pureren van kersen. Dan krijg je een soort smoothie maar die lijkt wel heel sterk op bloed. Haar baksels versiert ze niet zelden met grafsteentjes van eetbare producten. Harry Potter die haar veel inspiratie geeft is sowieso ook een hobby van haar. Ze heeft alle boeken gelezen en kent alle acteurs, hoe oud ze zijn (geworden) en in welke film wie een bepaald karakter speelde. Haar eigen kamer schijnt behangen te zijn met Harry Potter-spulletjes. Als je dan geen fan bent, wie is het dan wel?

Milieu-betrokken

Binnen de lessen op school en via het NOS jeugd-journaal heeft ze opgestoken dat de natuur er belabberd aan toe is. Plasticsoep, te veel houtkap en de opwarming van de aarde met de daarbij horende zeespiegelstijging baren haar zorgen. Het stoort haar ook mateloos dat mensen hun rotzooi zomaar op straat gooien zoals bij de McDonald's. Met school organiseren ze jaarlijks een soort van opschoondag. De 200 kinderen gaan dan gewapend met een knijper en vuilniszak de wijk in en maken deze dan grondig schoon. Dat is iets wat je als kind/jongere prima kunt doen. Het begint natuurlijk bij het zelf niets weggooiën, maar dat is Ella wel toevertrouwd. Later als ze groot is wil ze zelf graag een dierenasiel hebben en dat runnen. Op die manier kan ze echt voor sneue dieren zorgen. Al met al is Ella een ambitieuze meid die van vele markten thuis is.

A-mees-ing meesjes op Schaarsbergen

Door Mireille Combée-Riesenbeck

In januari was het weer zo ver, de Nationale Tuinvogeltelling van de Vogelbescherming. Bovenaan het tellijstje de huismus, op de voet gevolgd door de koolmees en de pimpelmees. Maar naast deze twee zijn er nog meer mezensoorten die in onze tuinen voorkomen. En wist u dat op Schaarsbergen al 70 jaar een monitoringproject voor mezen loopt? Hoog tijd dus voor meer beeld bij deze vogels.

De koolmees (*Parus major*) →

Met zijn gele borst, zwarte petje en witte wangetjes een goed herkenbare soort. Komt in de winter graag op de voedertafel en heeft dan een voorkeur voor pinda's en zonnebloempitten. Hij broedt graag in nestkastjes, de meeste standaard nestkasten zijn trouwens gemaakt voor koolmeesjes. Legt 8-15 eieren en regelmatig twee legfels per jaar. Voedt de jongen volop rupsen, ook die van de eikenprocessierups. Uit onderzoek is gebleken dat koolmezen zelfs een techniek hebben ontwikkeld om van oudere rupsen de brandharen af te kloppen door ze tegen een tak te slaan.

De pimpelmees (*Canistes caeruleus*) →

Kleiner dan de koolmees en met zijn blauwe petje en idem vleugels goed herkenbaar. De borst is geel maar vaak wat valer dan bij koolmees en mannetjes zijn feller van kleur dan vrouwtjes. Legt gemiddeld 10 eieren en doorgaans maar 1 legsel per jaar, bij voorkeur in nestkastjes. Zijn zeer behendig en hangen vaak in onmogelijke posities aan dunne twijgjes in struiken. Hebben de kunst van het 'eikenprocessierupskloppen' ook onder de knie.

De zwarte mees (*Periparus ater*)

In tegenstelling tot de eerdergenoemde soorten een stuk zeldzamer (rode lijst). Lijkt op de koolmees maar dan kleiner met een beige buik en witte vlek aan de achterzijde van de zwarte kop. Eet in de zomer insecten en in de winter zaden van naaldbomen. Komt ook wel op de voedertafel voor zonnebloempitten, pinda's en andere zaadjes. Legt tot twee broedsels per jaar van 7-10 eieren. Heeft een duidelijke voorkeur voor naaldbomen en aantallen nemen dan ook met 5% per jaar af nu in Nederland meer naaldbos wordt vervangen door loofbos.

De glanskop (*Poecile palustris*) en de matkop (*Poecile montanus*)

Beide soorten zijn vaalbruin met een zwart petje en lichtere hals. De glanskop is de meest voorkomende van de twee en heeft een voorkeur voor gebieden met beukenbomen. Aan de basis van zijn snavel zit een witte vlek die de matkop niet heeft. Legt 5-11 eieren per legsel. Komt ook wel op de voedertafel en is dan niet kieskeurig. De matkop daarentegen staat op de rode lijst en geeft de voorkeur aan een vochtiger leefgebied.

De kuifmees (*Lophophanes cristatus*)

Opvallende mees met een beige lijf maar een zwart-witte kop met grote kuif. Komt alleen voor in Europa bij voorkeur hoog bovenin naaldbomen. De nestholte wordt uit een dode berkenboom gehakt. 1-2 legfels van 4-8 eieren. Eet voornamelijk insecten maar in de winter ook zaden van naaldbomen en bessen van meidoorn en lijsterbes.

Staartmees (*Aegithalos caudatus*)

Zeer sociale kleine mees met een staart die langer is dan het lijf. Heeft zwarte strepen boven de ogen en een witte kruin en witte keel. De aanzet naar de vleugels is bruin en de staart is donker. Leeft in bossen en parken, vaak in grote aantallen. Bouwt zijn nest van korstmossen in dicht struweel waarin 8-12 eieren worden gelegd. Is in de winter ook wel op de voedertafel te vinden.

Wetenswaardigheden:

- Nestkastjes niet te dicht bij elkaar, mezen zijn in tegenstelling tot mussen territoriaal.
- Mezen gebruiken vaak dierenhaar in hun nest. Echter zorgt hondenhaar tot grote sterfte onder jonge mezen door de anti-vlo middelen in het haar. Laat dit dus niet na het borstelen achter in de natuur.

Het aankomende broedseizoen gaat de biomonitoringstool voor verspreiding van bestrijdingsmiddelen van start. Hierbij legt de Hogeschool Leiden een zo groot mogelijke collectie dode nestjongen en niet-uitgekomen eieren van de koolmees uit heel Nederland vast in een database. Wil je hen hierbij helpen? Meld je dan alvast aan via meetdemees@hsleiden.nl, dan word je op de hoogte gehouden van het project en ontvang je precieze uitleg over hoe je kunt helpen.

Koolmezenonderzoek op de Hoge Veluwe

Door Peter P. de Vries van het Netherlands Institute of Ecology (NIOO-KNAW)

De koolmees is een bekende vogel die in veel verschillende omgevingen voorkomt en vaak in nestkasten broedt. Minder bekend is dat er bij de ingang Schaarsbergen van Nationaal Park De Hoge Veluwe ongeveer 400 nestkasten hangen. Het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) doet hier al 70 jaar onderzoek naar deze vogels.

Van eind maart tot half juni bezoeken onderzoekers regelmatig de nestkasten om de ontwikkeling van de nesten te volgen. Ze registreren onder andere wanneer het eerste ei wordt gelegd, hoeveel eieren er in totaal zijn en wanneer de jongen uitkomen. Alle jonge koolmeesjes worden gewogen, gemeten en voorzien van een ringetje met een code zodat ze individueel herkenbaar zijn. Ook de oudervogels worden gewogen en gemeten. Zij krijgen een lichte aluminium ring en een paar kleurringen, zodat hun gedrag en broedlocaties in de volgende jaren kunnen worden gevolgd.

Daarnaast houden de onderzoekers in het voorjaar de beschikbaarheid van rupsen van de wintervlinder nauwkeurig bij. Dit is namelijk het belangrijkste voedsel voor de jonge koolmeesjes. Uit dit langdurige onderzoek blijkt dat door klimaatverandering de rupsen steeds eerder in het voorjaar verschijnen, terwijl dan nog niet alle jonge koolmezen uit het ei gekropen zijn. Hierdoor is er niet altijd voldoende voedsel voor de jongen. Dit is belangrijke kennis over het leven in de bossen en hoe dat kan overleven in een veranderende wereld.

Mijnhart

UITVAARTVERZORGING

24-uurs opbaarkamers in
Oosterbeek en Wageningen

Rouwcentra:

Utrechtseweg 220, 6862 AZ Oosterbeek
Kamperdijklaan 6, 6866 BR Heelsum
Generaal Foulkesweg 50, 6703 BT Wageningen
Thorbeckestraat 1, 6828 TS Arnhem

Telefoon 026-333 30 29

info@mijnhartuitvaartverzorging.nl
www.mijnhartuitvaartverzorging.nl

UITVAARTVERZORGING
KRAMER
SEDERT 1885

Er komt een moment
dat je los moet laten
wat je lief is.

In de gehele regio met rouwcentra in
Apeldoorn, Arnhem, Velp en Westervoort.

Directe hulp
026 442 31 02

www.uitvaartverzorgingkramer.nl

Natasja Huting

uitvaartbegeleiding

06 - 11 59 65 04

info@natasjahuting.nl | www.natasjahuting.nl

Ongeacht of, hoe en waar u verzekerd
bent, u kunt altijd bij mij terecht.

*"Wie ooit geluk
in liefde vond,
begraaft verdriet niet
in de grond, maar
houdt de stille vlam
aan 't branden
en warmt daaraan
de lege handen."*

BMV
DYNAMIS Woningmakelaars

Uw makelaar in Schaarsbergen

026 355 21 00 | wonen@bvmakelaars.nl

Bijzondere creatieve cursussen en workshops in het gezelligste atelier van Arnhem!

Arnhem heeft er een nieuw atelier bij: Hoog Gras, waar je terecht kunt voor een uitgebreid creatief cursusaanbod. Het atelier ligt goed bereikbaar op 3 minuten loopafstand van station Arnhem centraal, aan de Oude Kraan 72. Hoog Gras staat voor eigen paden ontdekken, groeien, natuur, avontuur en creativiteit.

De twee vriendinnen Marjolein en Regine geven onder de naam Hoog Gras bijzondere creatieve cursussen en workshops in hun atelier in Arnhem (vlakbij het Station). Zij bieden onder meer de cursussen linodruk, zeefdruk, cyanotype, monoprint, zen art, art journal en naaldviltten. Daarnaast kan er ook gekozen voor korte workshops zoals de eerder genoemde druktechnieken of voor het maken van een draaddecoratie, wandobject, memory box of mixed media. Hoog Gras heeft als missie mensen de mogelijkheid te geven meer in contact te komen met hun eigen natuur en zich positief en creatief te ontwikkelen, door workshops en cursussen te organiseren waarbij zowel het persoonlijke ontwerpen als het ontmoeten centraal staan.

Meld je snel aan!

Kijk op www.hoog-gras.nl (insta: @hooggras) voor meer informatie en cursusdata. Meld je snel aan via de website of stuur een email: post@hoog-gras.nl !
Atelier Hoog Gras | Oude Kraan 72 - lokaal 414 | 6811 LL Arnhem

Evanne Nowak initieert Lab Landschapspijn Veluwe

Samen dwalen door het Deelerwoud, Warnsborn en over de Koningsheide

Door Johan Kloosterboer

Evanne Nowak is programmamaker, moderator en onderzoeker. Zij ontwikkelt publieksprogramma's op het snijvlak van cultuur en natuur. In haar eigen woonplaats Schaarsbergen organiseert zij Lab Landschapspijn Veluwe. Dertig Veluwe-liefhebbers trekken drie zondagmiddagen samen de natuur in. Om te kijken, te luisteren, te tekenen én met elkaar in gesprek te gaan.

"Lab Landschapspijn Veluwe is voor iedereen die zich weleens zorgen maakt over biodiversiteitsverlies en klimaatverandering en die zich betrokken voelt bij de Veluwe", zegt Evanne Nowak, die sinds 2022 samen met haar echtgenoot Patrick Nederkoorn en hun zoontje op Buitenplaats Koningsweg woont. "Alle mensen die meer willen leren over wat er aan de hand is en die zin hebben om hier met anderen over in gesprek te gaan, zijn welkom." Voorkennis over natuur en klimaatverandering is niet nodig, aandacht voor het landschap en interesse in elkaar wél. Er gaan ecologen, filosofen en kunstenaars mee. "Samen onderzoeken we in het Deelerwoud, op Landgoed Warnsborn en op de Koningsheide hoe klimaatverandering en stikstofneerslag de natuur en onszelf veranderen. Er wordt (wetenschappelijke) kennis gedeeld, er wordt geoefend in beter kijken en er wordt onderzocht wat het veranderende landschap voor ons als mensen betekent. Is het erg dat de heide vergrast? Mis je de kommavlinder, tapuit of het rozenkransje of wist je niet eens dat ze bestonden? Is een dode eik even waardevol als een levende eik? Kunnen we rouwen om verdwenen heidevlinders? Van welke Veluwe dromen we? Op creatieve wijze gaan we aan de slag met onze vragen en bevindingen."

Veldwerksessies

Wat betreft de Veluwe ziet Evanne zichzelf nog als een groentje. Ze kijkt er naar uit om óók te leren van de ervaringen van de deelnemers. De 'veldwerksessies', zoals zij ze noemt, vinden plaats op de zondagen 13 april, 18 mei en 8 juni. "We verzamelen ons op deze dagen om half twee in een atelier op Buitenplaats Koningsweg. Vanaf daar vertrekken we gezamenlijk per (eigen) fiets naar de plaats van bestemming. Rond half zes sluiten we af met soep en brood rondom een vuurtje."

Ver-van-m'n-bed show

"Klimaatontwrichting is niet langer een ver-van-m'n-bed show. Ik kan het niet meer niet-zien. Ik voel me betrokken en tegelijkertijd ook nog een leek, klein en machteloos; alsof ik nog te weinig begrijp van wat er aan de hand is, het nog niet goed genoeg kan herkennen in het landschap en me daardoor nog niet goed genoeg kan uitspreken. Dit roept het verlangen op om beter te begrijpen wat er aan de hand is en daar met anderen over in gesprek te gaan. Hoe gaan we om met al die overweldigende informatie die we over ons heen krijgen? Lab Landschapspijn Veluwe is voor mij geslaagd als de deelnemers drie fijne middagen heb-

ben gehad, zich verbonden hebben gevoeld met elkaar en met nieuwe ogen naar de landschappen zijn gaan kijken. Ook hoop ik van harte dat de gesprekken bij de deelnemers thuis worden voortgezet en dat er vandaaruit weer nieuwe initiatieven ontstaan.”

Inspiratie

In 2023 organiseerde Evanne Nowak in Artis de programmareeks *De Staat van het Klimaat* met bioloog Arnold van Vliet. Elk seizoen onderzochten ze hoe klimaatverandering op dat moment de natuur beïnvloedde: was het te heet, te droog, te nat? En wat was de impact op timing en mistiming in de natuur op de trekvogels, insecten en bomen? Wat haar sterk bijbleef, was dat Arnold vertelde dat de eiken en beuken in ons land door de snelle opwarming en verdroging het einde van deze eeuw waarschijnlijk niet meer zullen halen. “Ik woon zelf midden in het bos aan een laan met grote eiken en beuken. Ik realiseerde me dat ik zelf in een delicaat natuurgebied ben komen te wonen en dat mijn nieuwe thuis kwetsbaar is. Sindsdien kijk ik anders naar mijn omgeving en begin ik zaken op te merken. Hierdoor is mijn inspiratie voor en verlangen naar dit project ontstaan.”

Evanne Nowak heeft *Lap Landschapspijn* samen ontwikkeld met Anje Jager en Dirk Hilbers. Anje is vormgever, illustrator en docent aan ArtEZ. Ze werkt vaak met studenten in de natuur. Dirk Hilbers, woonachtig in Schaarsbergen, is bioloog en filosoof, universitair docent en maker en uitgever van de natuurgidsenreeks *Crossbill Guides*. De editie over de Veluwe werd genomineerd voor de Jan Wolkers Prijs.

Audioroute

Kunstenaar, podcastmaker en verhalenverteller Kitty Munnichs gaat met de groep mee om een audioroute te maken, die op zondag 29 juni op feestelijke wijze zal worden gelanceerd. Evanne: “De luisterwandeling die zij gaat vormgeven stelt je in staat om door de ogen van anderen naar het landschap te kijken. Niet alleen in biologische en wetenschappelijke zin, al wandelend hoor je ook wat bepaalde plekken voor anderen betekenen”.

Community theater

Tijdens haar theateropleidingen in Nederland en Engeland heeft Evanne Nowak zich met name toegelegd op community theater: samen met een groep mensen iets maken én uitvoeren. Zo heeft ze met gedetineerden voorstellingen gemaakt en uitgevoerd in gevangenissen en heeft ze in Oeganda vertelprojecten gedaan met verschillende bevolkingsgroepen. In Amsterdam heeft Evanne als programmamaker gewerkt bij onder meer Artis, De Nieuwe Liefde en Felix Meritis. Op tal van culturele podia en festivals onderzocht ze, vaak vanuit de kunst en/of de filosofie, samen met publiek vragen rondom het thema klimaatontwrichting.

Promotieonderzoek

Na de theaterstudies heeft Evanne Humanistiek gestudeerd en op dit moment doet ze promotieonderzoek aan de VU in Amsterdam naar *Spiritual Care & Planetary Health*. “Hoe hangt onze eigen gezondheid samen met de gezondheid van onze planeet? Lab Landschapspijn is onderdeel van dit onderzoek. Het is een pilot en we hopen dit soort activiteiten in de toekomst veel vaker en op grotere schaal te kunnen doen.”

Lab Landschapspijn Veluwe wordt mogelijk gemaakt door Fonds voor Cultuurparticipatie.

Meer weten? Meedoen?
www.lablandschapspijn.nl

foto: Berry de Reus

Een boom voor maar € 5,-!

Bomen voor Arnhem-campagne nu in heel Arnhem

Een boom in je tuin heeft veel voordelen. Bomen zijn goed voor de natuur en het klimaat. Ook kunnen ze privacy, schaduw, vruchten en bloesem geven. Daarom krijgen alle Arnhemmers de kans om voor maar € 5,- een boom te kiezen.

Ga voor meer info of het bestellen van je boom naar www.bomenvoorarnhem.nl.

Wees er snel bij want op is op. Met de keuzehulp kom je erachter welke boom het beste bij jouw tuin past.

Eind 2024 ging de actie van start in vijf Arnhemse wijken. Hier werden ruim 500 bomen uitgedeeld. De deelnemers – van alle leeftijden en achtergronden – waren erg blij met hun aanwinst. Na de succesvolle eerste uitdeelrondes is de campagne nu uitgebreid naar heel Arnhem.

Uitdeelmomenten voorjaar 2025

- Voor bewoners van Arnhem-Noord:
22 maart 10-14 uur, Stadsboerderij Presikhaaf
- Voor bewoners van Arnhem-Zuid:
23 maart 10-14 uur, Stadsboerderij de Korenmaat

Dit zijn de enige uitdeelmomenten van voorjaar 2025. Als je de boom niet op de voor jou geldende datum en tijd op kunt halen, dien je te wachten met aanmelden tot een volgende uitdeelronde.

Arnhem Klimaatbestendig

Bomen voor Arnhem is een initiatief van platform Arnhem Klimaatbestendig en gemeente Arnhem. Voor tips voor het verder vergroenen en klimaatbestendig maken van je huis, tuin en buurt ga je naar www.arnhemklimaatbestendig.nl.

Bomen voor Arnhem

Bestel je boom:

Stal Mansour

Al ruim 50 jaar méér dan een manege!

Aan de zuidgrens van Nationaal Park De Hoge Veluwe ligt een bijzondere manege: Stal Mansour. Middenin de natuur leer je niet alleen paardrijden, maar ben je welkom voor veel meer: trektochten, buitenritten, grondwerk, coaching... ga maar door. Wij vinden dat paardrijden leuk moet zijn voor mens én dier. Kom maar eens kijken bij onze bewegingsstal of de activiteiten die we organiseren.

Dat alles maakt ons zoveel méér dan alleen een manege!

Kemperbergerweg 793
6816 RW Arnhem
info@mansour.nl
026-4423006
www.mansour.nl

Renzo Hop

Bosbouw en houtbouw
Info@renzohop.nl Tel: 0625037536

The 1967 #1 Pop Hit by THE BEATLES

All You Need Is Love

Door Dick Zutt

Arranged by
ALAN BILLINGSLEY

Performance Time: Approx. 3:00

Words and Music by
JOHN LENNON and PAUL McCARTNEY

In ons buurtje hebben we een goed gebruik en dat is de Nieuwjaarsborrel. Dat was dit jaar een paar huizen verderop in een bring-it-all-together party met familie, vrienden en burens. Ook vanwege een verjaardagsdatum die tussen alle feestdagen in valt en dat herken ik wel, heb ik namelijk op 30 december. Ik kan me de aanleiding niet meer direct herinneren - het zullen de oliebollen zijn geweest, of iets wat daar bij werd geserveerd - maar ik had ineens een mooi gesprek met buurman Stijn over onregelmatige muzikale maatsoorten. Hij is saxonist in onder andere Het Klarendal Jazzorkest en bekend van muzikale omlijsting tijdens de jaarlijkse buurt BBQ van VVE De Menthenberg ... duzzz. In Westerse muziek is het gebruikelijk om regelmatige maatsoorten te hanteren. De 4/4 maatsoort, zoals de juf op de lagere school af telde met 1 2 3 4 en ... (muziekengrapjes) de 6/8 of 3/4 zoals een Engelse of Weense wals 1 2 3, 1 2 3. Altijd dus de nadruk op de 1e tel. Daar denken andere culturen veel genuanceerder over. Bij reggaemuziek heb je bijvoorbeeld dat je de 2e en de 4e tel benadrukt, waardoor een heel andere, relaxte sfeer ontstaat. En, in Indiase muziek zijn regelmatige maatsoorten zelfs uit den boze. Daar vormen de op de tabla gespeelde ritmes een verhaallijn op zich. Fantastisch ingewikkeld en mateloos (letterlijk) interessant om verder in te duiken, maar dat gaat misschien een beetje ver voor een column op deze plek.

Maar hoe klinkt dan een onregelmatige maatsoort? Overbekend en zelfs in de Top 2000 opgenomen is Dave Brubeck met Take Five, 5 minuten pauze en inderdaad een 5/4 maat. Tel maar mee: 1 2 3, 4 5 ... geweldig effect. Een andere bekende 5/4 maat komt uit Jesus Christ Superstar, het liedje Everything's All Right gezongen door Maria Magdalena, en je bent gelijk verliefd. Enniewee, ik had het er met buurman Stijn over dat ik een liedje had geschreven en dat gaat van 1 2 3, 1 2 3, 4 5. De vraag is dan of dit onregelmatig is of niet? Is dit een bewuste keuze van de

componist ... ahum ... of gewoon toeval omdat ik het ook maar gewoon uit de lucht pluk. Ik kan doortellen in 1 2 3 4 maar ik heb daar toch vraagtekens bij, omdat 1 2 3, 1 2 3, 4 5 toch anders voelt. Zeker na een paar oliebollen en glazen bubbels. Buurman Stijn is een wijze man met gevoel voor harmonie. Hij hielp me uit de intellectuele spagaat en kwam met een mooi voorbeeld, namelijk All You Need Is Love van The Beatles en alles viel bij mij in 1x op z'n plek. Onregelmatigheid kan totaal logisch en toevallig overkomen en bewijst eens en te meer dat muziek verbindend kan zijn, ook als het wordt genoteerd in zestienden, triolen en achtsten of hoe dan ook. Denk daar eens over na! Wat dat dan met mij doet? Tja, ik heb dan gelijk heel erg veel zin in de buurt BBQ hier deze zomer om een paar liedjes te doen met De Zout&Peper Band. Of dat dan bewust of onbewust in onregelmatige maatsoorten zal zijn, is niet zo belangrijk, als de boodschap All You Need Is Love maar overkomt.

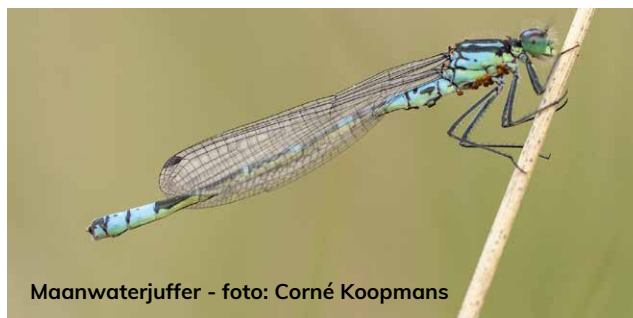
Op zoek naar libellen van de Rode Lijst

In ons land komen ongeveer zeventig soorten libellen voor. Helaas nemen deze insecten in aantal af. Toch was 2024 voor sommige soorten op De Hoge Veluwe een goed jaar.

Corné Koopmans is lid van de Faunawerkgroep van Het Nationale Park De Hoge Veluwe. Leden van deze vrijwilligersgroep lopen routes door het Park waarbij ze zoeken naar diverse diersoorten, waaronder libellen. Er leven meer dan dertig soorten libellen in het Park. Het afgelopen jaar zocht Corné daarnaast specifiek naar twee soorten libellen waar het in ons land slecht mee gaat. Ze staan op de Rode Lijst als 'kwetsbaar'.

Maanwaterjuffer

De eerste is de maanwaterjuffer. Dit is een bekende soort in het Park, maar je moet er goed naar zoeken. De juffer vliegt vroeg in het seizoen, vooral in mei, en is met name te vinden op lastig toegankelijke, zompige plekken. Corné vond de soort bij meerdere vennen verspreid over het Park. Naar verwachting zijn er in het Park nog meer plekken waar de maanwaterjuffer voorkomt. De komende jaren zal de verspreiding ervan in kaart gebracht worden door de Faunawerkgroep.

Maanwaterjuffer - foto: Corné Koopmans

Venglazenmaker

De tweede soort die Corné heeft gevolgd is de venglazenmaker. Deze komt op dezelfde plekken voor als

de maanwaterjuffer, maar vliegt later in het jaar. Ook deze soort komt landelijk steeds minder voor en werd in het Park bij verschillende vennen waargenomen. Corné: 'Het was super om de libellen aan te treffen, gezien de landelijke achteruitgang. Leuk dat het dan de moeite loont om zulke plekken te checken.' Vooral de temperatuur en de waterstand zijn bepalende factoren voor het voorkomen van libellen. Zo moet er genoeg water zijn voor hun voortplanting.

Nog meer bijzondere soorten

Een andere soort die werd gevonden is de oostelijke witsnuitlibel. Deze is een tijd lang nergens in Nederland aangetroffen. Ook beekoeverlibellen, zwervende pantserjuffers, zwervende heidelibellen en honderden zwarte heidelibellen waren te zien in het Park. Het grote aantal heidelibellen is een mooie bonus, omdat deze soort bij veel vennen en heideterreinen in ons land aan het verdwijnen is.

Juffer of libelle?

Onder de orde van de libellen vallen 'echte' libellen en juffers. Echte libellen hebben een robuuster en meestal breder achterlijf dan juffers. Juffers lijken op lucifers, ze zijn klein en dun. De achtervleugels van echte libellen zijn breder dan hun voorvleugels. De vleugels staan ook uit als ze niet vliegen. Bij juffers hebben alle vleugels dezelfde vorm. Als ze niet vliegen, vouwen juffers hun vleugels op langs of boven hun achterlijf. Ook aan de ogen is het verschil te zien. Echte libellen hebben grote ogen die elkaar boven op de kop (bijna) raken, terwijl de ogen bij juffers aan de zijkanten van hun kop zitten en elkaar niet raken.

Venglazenmakers - foto: Corné Koopmans

Groenafval wordt groen goud

Bij het natuurbeheer in Het Nationale Park De Hoge Veluwe komen verschillende afvalstromen vrij. Takken, bladeren, maaisel en plag-sel hopen zich gedurende het jaar op. In het verleden werden deze materialen gezien als afval en werden ze buiten het Park verwerkt. Sinds kort is er in het Park een alternatief.

Het Park hecht grote waarde aan een duurzame bedrijfsvoering en zo is het idee ontstaan om te kijken of het groene afval in het Park opnieuw benut kan worden. En dat kan, door het om te vormen tot bokashi.

Bokashi

Bokashi is Japans en betekent goed gefermenteerd organisch materiaal. Bokashi is ook de naam van het proces: het omzetten van organische stoffen door (zuurstofloze) fermentatie. Eigenlijk vormen we op deze manier groenafval om tot waardevolle compost, ook wel het groene goud genoemd. Het omzetten van groenafval in bokashi duurt tussen drie en zes maanden. Door het toevoegen van deze compost aan de bodem wordt die vruchtbaarder, kan hij meer vocht vasthouden en wordt de zuurgraad verlaagd. Dit is van enorme meerwaarde voor de arme (en verzuurde) zandgronden in het Park. Immers, zonder gezonde bodem geen gezonde natuur. De bokashi zal in eerste instantie vooral worden toegepast op de wildweides en graslanden in het Park.

Grote hoop

Sinds eind oktober ligt er een hoop van zo'n driehonderd kuub in het Park, afgedekt met zeil. Onder het zeil zit groenafval zoals maaisel, blad, versnipperde takken en plag-sel. Deze groenresten zijn eerst met een machine kleingemaakt. Daarna zijn er micro-bacteriën en kalk aan toegevoegd. Vervolgens is de hoop zo goed mogelijk luchtdicht afgedekt.

Voordelen

Bokashi wordt anders gemaakt dan 'gewone' compost. Daar worden geen bacteriën toegevoegd en de compost wordt niet luchtdicht bewaard. Een voordeel van bokashi is dat koolstof en energie behouden blijven, wat planten nodig hebben om te groeien. Aan de bokashi in het Park is bovendien kalk toegevoegd. Kalk zorgt ervoor dat de bodem minder zuur wordt. Een derde voordeel is dat het composteringsproces bij de bokashi-methode sneller gaat dan gewone compostering.

Circulair landschapsbeheer

Met bokashi verandert groenafval in een zeer korte periode in groen goud. En dat geeft de verzuurde en verarmde bodems en het bodemleven een boost. Daarnaast is dit een mooi voorbeeld van circulair landschapsbeheer, waarbij afvalstromen het Park niet verlaten maar lokaal opgewerkt worden tot een waardevolle grondstof.

Van heideveld tot vliegveld Duits Deelen

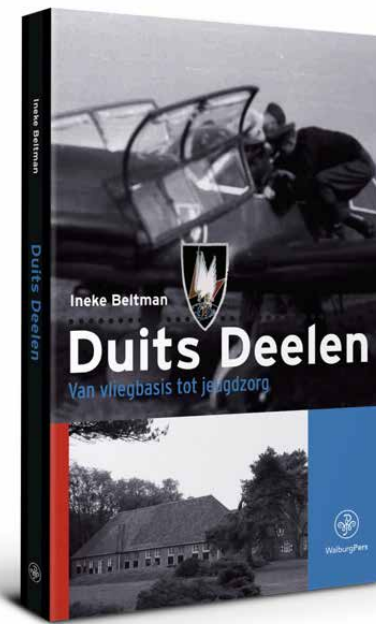
Door Abco Blok

Heb je het over Arnhem in de oorlog, dan denken de meeste mensen aan de Slag om Arnhem in september 1944. Dat is goed, maar er was zoveel meer. Wist jij dat ons mooie Schaarsbergen voor een groot deel een erfenis is van de tweede wereldoorlog?

Als je door de omgeving fietst, in het bijzonder door Schaarsbergen, kom je het ene na het andere gebouw tegen dat door de Duitsers is gebouwd. Als je er wat meer over wil weten raad ik je aan om het boekje *Duits Deelen* te lezen. Dit boekje uit 2017 werd in makkelijke taal geschreven voor de jongeren van de toenmalige jeugdzorginstelling de Hoenderloo Groep. Die jongeren woonden op de Kop van Deelen in voormalige legeringsgebouwen. Nu wonen er asielzoekers en arbeidsmigranten. Al lezende kom je erachter dat de Duitse bezetter al ruim voor de oorlog een compleet plan klaar had voor het kleine, weinig voorstellende vliegveldje Deelen. Want de Duitsers hadden gezien dat de Veluwe met zijn zandgrond uitermate geschikt was voor een groot vliegveld. Ze wilden een gigantisch complex bouwen met een hypermodern vliegveld ("Fliegerhorst") met radarinstallaties, maar ook kantoren en onderkoms voor de medewerkers. Die medewerkers waren natuurlijk piloten, maar om een vliegtuig te laten vliegen moet het onderhouden worden. En daar zijn heel veel mensen voor nodig.

Bunker Diogenes

Op Deelen hadden de jachtvliegtuigen hun thuisbasis. Hun taak was om de bommenwerpers uit de lucht te schieten voordat ze boven Duitsland zouden zijn. In heel West-Europa stonden uitkijkposten en radarinstallaties waarmee alle vliegbewegingen precies gevolgd werden. Al die informatie werd doorgegeven aan de bunker Diogenes in Schaarsbergen. De bunker had muren van 3 tot 4 meter dik en was voorzien van een systeem waardoor er zelfs tijdens een aanval met strijdgassen veilig doorgewerkt kon worden. Op een heel groot scherm lieten "Wehrmachthelferinnen", Duitse meisjes bijgenaamd Blitzmädel of Blitzmädchen, precies zien waar al die vliegtuigen vlogen. Een goed geoliede spionagemachine. Die meisjes woonden in een zestal gebouwen op de huidige Buitenplaats. In het midden van de Buitenplaats stond de eetzaal met keuken om al die meiden te voeden.

Spoorlijntje

Om al die bouwmaterialen aan te kunnen voeren hadden de Duitsers een speciaal spoorlijntje aangelegd dat van Wolfheze naar de zuidkant van het vliegveld liep. Bovendien wilde al dat kazernevolk zich ook wel eens ontspannen, en dus naar Arnhem waar Musis Sacrum dé uitgaansgelegenheid was. Daarvoor werd de toenmalige Arnhemse tramlijn verlengd tot aan de hoek Koningsweg-Deelenseweg.

Meer weten?

En zo staat het boekje vol met wetenswaardigheden. Wil je meer weten, of denk je: dat boek moet in mijn boekenkast staan voor mijn kids? Koop dan dit boek! Het 144 pagina's tellende boekje *Duits Deelen* is geschreven door Ineke Beltman en kost slechts 20,99 euro. Ook als e-book verkrijgbaar voor nog geen 10 euro.

Koningsdag op Schaarsbergen

We maken er een mooi feest van!

Een van onze jaarlijkse hoogtepunten is het meest vriendelijke en gezellige Koningsfeest van Nederland. De Koninginne- en Koningsfeesten op Schaarsbergen zijn legendarisch.

Op het zonovergoten feestterrein bij de dorpskerk, Kemperbergerweg 804, organiseren wij ook dit jaar weer een fantastische, afwisselende middag voor jong en oud. Met zo'n 25 kramen, een kleedjesmarkt, bungeetrampoline, schieten en stormbaan. Voor de allerkleinsten is er een supergezellig kinderplein met een zandbak, springkussens, schminken, knutselen verzorgd door KWA.

Voor de dorstigen en hongerbuiken is er natuurlijk onze 6-sterren Horeca met uitsluitend topkoks en topbediening. Ook zorgen wij voor een zeer ontspannen muzikale omlijsting.

De middag begint volgens een eeuwenoude traditie met de fantastische optocht van kinderen (en hun ouders) met hun versierde fietsen, steps, karren etc. **STARTLOCATIE:** De Muziekkapel op het feestterrein. Vanaf 13 uur verzamelen we hier en rond 13:15 vertrekt de vrolijke optocht achter het trompetterkorps van Stal Mansour aan voor een feestelijke ronde om het feestterrein.

Minder plastic rommel, daar gaan we deze Koningsdag voor!

Dit houdt in dat wij gebruik gaan maken van zachte rPET bekers, die gerecycled kunnen worden. Daarom moeten de bekers schoon (geen modder of veel lippenstift, drankresten mag wel) bij de bar ingeleverd worden, waar wij ze apart houden van het andere afval.

Tweedehands kleding op de Koningsmarkt in Schaarsbergen, niet duur, wel duurzaam!

Er is steeds meer mode beschikbaar en je kunt kleding vinden voor een lage prijs. Maar het milieu betaalt hiervoor een hoge prijs. Het massale, razendsnelle produceren, gebruiken en afdanken van kleding leidt bijvoorbeeld tot CO2-uitstoot, microplasticvervuiling en vervuiling van grond en water. En dan hebben het nog niet eens over de slechte arbeidsomstandigheden waaronder veel kleding gemaakt wordt.

Daarom organiseren Schaarsbergers Aycha Kleingeld, Jozien van Hunen en Margaret van Diermen, allen ook lid van de duurzaamheidswerkgroep, al voor de derde keer een gratis kledingruil op de Koningsmarkt. Met kleding die niet gedragen wordt, maak je iemand anders misschien heel blij. Ze hopen dat meer mensen zich zo bewust worden van het feit dat je niet altijd iets nieuws hoeft te kopen, maar ook gewoon dingen kunt ruilen. Naast kleding zijn er ook schoenen en accessoires, zoals tassen, riemen, sjaals en dergelijke. Heb je nog mooie kleding of accessoires neem ze dan mee op Koningsdag naar de markt bij de kerk. Bij voorkeur geen hele zakken vol, maar een paar items per persoon. En daarna lekker snuffelen voor een nieuw item!

KOOK KUNSTEN.

Iets te vieren?
Daar hoort lekker eten bij!

Kookkunsten verzorgd een heerlijk diner, buffet of hapjes, zodat u en uw gasten kunnen genieten. Ook voor (Buiten)feesten op bijzondere locaties.

'Of een kookworkshop, bijvoorbeeld échte Spaanse tapas of de Arabische keuken. Leuk met vrienden en collega's!'

catering met passie!

www.kookkunsten.com

(BB)bomen
Specialisten in boomverzorging

BB BOMEN SNOEIT BOMEN OP ELKE HOOGTE EN MAAKT HET VEILIG

www.bbbomen.nl
026-301 00 12 · info@bbbomen.nl
kappen · snoeien · onderzoek · ziekten · boomstronken

H. van Hunen 88 jaar

SAMSUNG
TOPSERVICE

Neo QLED

GRATIS BEZORGEN
VAKKUNDIG ADVIES

Nederlands éérste satellietwinkel!
vanhun.nl

Arnhem
Steenstraat 11
6828 CA Arnhem
Tel. 026 - 445 7573

Putten
Bakkerstraat 17
3882 AA Putten
Tel. 0341 - 355 466

ELKE ZATERDAG
BEETHOVENLAAN - ARNHEM
VAN 9:00 UUR T/M 16:00 UUR

BLOEMEN EN PLANTEN
OOK VERKRIJGBAAR EEN DEEL VAN DE COLLECTIE VAN FRIENDS-OF.NL

josflowers
jouw bloemist op de markt

avond 4daagse **SCHAARSBERGEN**
dinsdag 17 juni t/m vrijdag 20 juni 2025

WAAROM STEEKT EN KIP DE VEG OVER
MOOIE PLEK VOOR EEN SELFIE
DAAR BOVEN OP DE BERG
RELAXED
LIEP JIJ NIET ACHTERAAN?
HAPPY
POTJE, POTJE, POTJE VEHEKET

YES! VIER DAGEN EEN FEESTJE
HILL
HÉ BOYS FF PAUZE
EN WE GAAN NOG NIET NAAR HUIS

LOOP JIJ OOK MEE?

SUPER LEUK! SUPER SPORTIEF!

Dit jaar wordt voor de 28e keer de avond4daagse Schaarsbergen georganiseerd. Loop je ook gezellig mee? 4 avonden wandelen door de prachtige omgeving van ons mooie dorp met op vrijdag een vrolijke onthaal onder muzikale begeleiding van het Trompetterkorps van Stal Mansour en Fkes (FeestKapel Eendracht Schaarsbergen).

Iedereen kan zich **individueel inschrijven**. Er is keuze uit 2 afstanden, of **5 km** of **10 km** per avond wandelen. Kosten zijn **€6 inclusief een medaille**. Iedere avond wordt er tussen 18:00 en 19:00 uur gestart bij **Stal Mansour** aan de **Kemperbergerweg 793**, Schaarsbergen. Dinsdag, woensdag en donderdag is hier ook de finish maar op vrijdag is de finish op het veld voor de kerk aan de Kemperbergerweg. Hier kun je ook je prachtige medaille ophalen, als beloning voor 4 avonden wandelen. **Vanaf half mei kun je je inschrijven via de website** van de Oranje Vereniging Schaarsbergen. **Let op: schrijf je op tijd in**, ivm het maximaal aantal deelnemers.

www.ovschaarsbergen.nl

Echter... zonder de **hulp van vrijwilligers**, is het onmogelijk om dit mooie evenement te organiseren. Dus kun en wil je een uurtje helpen met b.v. startbewijzen scannen, appeltjes snijden, limonade schenken of als verkeersregelaar het parkeren in goede banen te leiden? Stuur dan snel een mailtje naar A4DSchaarsbergen@live.nl. Dankjewel alvast.

Dus 4 avonden lekker in de buitenlucht sportief genieten van fijn wandelen door de mooie omgeving van Schaarsbergen? Schrijfje dan in voor de **avond4daagse schaarsbergen**.

KWBn **Oranje Vereniging Schaarsbergen** **WvanVeluwBV**

Nieuws uit de Dorpskerk

Voor een redelijk kleine dorps-gemeenschap is het best bijzonder dat in de afgelopen maand drie mensen zich aanmeldden als nieuw lid. We zijn er blij mee. En wéér een nieuw lid die de kerkenraad komt versterken. Prachtig!

Bijzonder ook dat in januari een volwassene gedoopt en zo christen werd. Dat was al meer dan 20 jaar geleden. Ook de Dorpskerk lijkt al met al wel wat te merken van de opvallende beweging die volgens trendwatchers en sociologen in Nederland (of eigenlijk: West-Europa) gaande is; een nieuwe belangstelling voor het Christelijk geloof. Een bijzonder grote toename van bijbelverkoop en aanmeldingen bij online introductiecurssussen voor het geloof; weer toenemend kerkbezoek (de oudejaarsavonddienst in de Dorpskerk die ooit zelfs bijna afgeschaft zou worden, mocht

zich afgelopen jaar over een opvallende belangstelling verheugen!) en ook onze Bijbellesgroep groeit langzaam. En ook blijkt de gesprekskring voor jonge mensen over bidden te voorzien in een behoefte, en zomaar klopt een jonge student aan die graag meer over het geloof wil weten. Verrassend. En we zijn iedereen graag van

dienst. Kortom; de halfjaarlijkse avond voor geïnteresseerden en nieuwe leden is iedere keer niet voor niets. Benieuwd wanneer de volgende avond voor geïnteresseerden en nieuwe leden is? Zie onze (vernieuwde) website: dorpskerkschaarsbergen.nl

Niet zo betrokken bij de Dorpskerk en ook niet van plan dat te worden? Maar wel een 'sympathisant'? Staat het idee dat er geen kerkelijke gemeente meer op Schaarsbergen zou zijn je niet zo aan? Want: geen Kerstmarkt meer, geen Kerstwandeling, geen KinderDrieKoningen-Feest, geen Palmpasen-optocht met ezeltje, geen lampionnen-Sint Maarten-optocht, geen kerkgemeenschap die het veld voor Koningsdag beschikbaar stelt, geen inzamelacties voor de inloophuizen en Voedselbanken in Arnhem en nog veel meer... Dan zou je kunnen overwegen om als Sympathisant de Dorpskerk als ANBI-instelling toch te ondersteunen met een gift. Zou je daar eerst meer over willen weten? Dat kan. Zie daarvoor onze website of mail naar p.offringa@chello.nl

Levende adventskalender?

Als Dorpskerk werken we graag aan goede relaties en aan verbinding, op allerlei manieren. Het is natuurlijk nog lang geen Advent, maar de toenomen populariteit van adventskalenders stimuleerde meerdere kerken en dorpen tot een 'levende adventskalender'. Iedere dag gaat er dan ergens anders een 'deurtje open' in het dorp. Een gastvrije plek waar je naar binnen mag stappen voor een

kop koffie en een beetje warmte. Wie o wie zou het leuk vinden om eens te verkennen of dat in ons dorp in 2025 ook mogelijk is?

Mail of bel dan even naar ds. Theo Pieter de Jong: dominee@dorpskerkschaarsbergen.nl / 06 57673824

Schaarsberger Choral Evensongs

Op 29 december was er een Choral Evensong in de Dorpskerk waaraan het Martus-ensemble meewerkte. Voor zover bekend, was dit de allereerste Choral Evensong die ooit in de Dorpskerk gehouden is. Nog geen week na het kerstfeest zat de kerk opnieuw helemaal vol, er waren weer extra stoelen nodig. De kerkenraad heeft dit in de vergadering van januari geëvalueerd en besloten om te zien of er in 2025 nog een aantal Choral Evensongs gehouden kunnen worden.

Wat zijn Evensongs?

Evensongs zijn gezongen avondgebeden uit de Anglicaanse kerk. De laatste jaren zijn deze in ons

land enorm in opkomst. De verstillings, de oude rituelen en prachtige muziek blijken een goed antwoord op wat veel mensen zoeken, binnen of buiten de kerk.

Lijkt het je leuk om aan de organisatie van Choral Evensongs in de Dorpskerk mee te werken, of heb je eerst nog vragen? Laat het dan even weten. Je hulp is van harte welkom, ook als je geen lid bent van de Dorpskerk!

Bel of mail ds. Theo Pieter de Jong: dominee@dorpskerkschaarsbergen.nl / 06 57673824

Meditatief in de dorpskerk...

Op 5 maart is het Aswoensdag. Daarmee begint de 40 dagen-tijd, de vastentijd. Dit is de tijd van voorbereiding op het Paasfeest. Het is de tijd van inkeer, van bezinning, van verstillings en meditatie. In de Dorpskerk is er in deze periode iedere woensdagavond een kort avondgebed (in wat meer kerkelijk jargon 'vespers') van 19.00 tot ongeveer 19.20 uur. Van harte uitgenodigd om mee te doen!

ds. Theo Pieter de Jong: dominee@dorpskerkschaarsbergen.nl / 06 57673824

P.S. Lijkt het je leuk om mee te helpen bij de voorbereidingen voor deze avondgebeden? Laat het dan even weten. Ook als je niet lid bent in de Dorpskerk mag je natuurlijk hier aan mee doen. Ik hoor graag van je!

Sloop- en subsidieregeling wordt verlengd: ruil nu je oude brommer of snorfiets in

De sloop- en subsidieregeling voor oude brom- en snorfietsen wordt verlengd. Met de regeling krijg je subsidie als je je oude brommer of snorfiets laat slopen. En je kunt subsidie krijgen voor de aanschaf van een nieuwe brommer, scooter, snorfiets of fiets, zolang die maar elektrisch zijn. Er zijn al honderden inwoners die hun oude brommer hebben ingeruild. De uitstoot van fijnstof is daardoor afgenomen. De regeling is verlengd tot 1 juli 2025.

Betere luchtkwaliteit

Oudere brommers, scooters en snorfietsen veroorzaken relatief veel uitstoot van bijvoorbeeld fijnstof. Die uitstoot is bovendien ook zeer lokaal.

Door een eerdere regeling zijn er ook al meer dan 500 vervuilende brom- en snorfietsen van de weg gehaald. Dat scheelt bij elkaar al zo'n 650 kilo fijnstof per jaar, net zo veel 8.600 dieselauto's in één dag uitstoten. Het zou mooi zijn als meer inwoners hun oude brommer of scooter willen inruilen voor een schone nieuwe. Niet alleen help je dan mee aan schonere lucht in de stad, je rijdt ook nog eens op een nieuw, comfortabel en schoon vervoermiddel. Daarnaast levert het minder lawaai op, e-scooters zijn immers veel stiller.

Extra voordeel voor Gelrepashouders

Lever je oude brommer of snorfiets van vóór 2013 in en ontvang €400 subsidie. Voor wie een Gelre-pas heeft is dat €600. Als je daarnaast besluit een vervangende elektrische brom- of snorfiets of e-bike aan te schaffen, ontvang je €800 subsidie, in de vorm van een voucher die kan worden uitgegeven bij een aantal fietswinkels in Arnhem. Voor inwoners met een Gelrepas is die aanschafsubsidie €1.000. De regeling was al open vanaf juni 2024, en loopt nu door tot 1 juli 2025.

Alle voorwaarden voor de regeling staan op arnhem.nl/e-scooters-fietsen. Daar kun je je ook aanmelden voor de regeling.

Doof of slechthorend? Dan kun je gewoon de gemeente bellen

Vanaf vandaag is het mogelijk om via een tolk Nederlandse Gebarentaal te bellen met de gemeente Arnhem. Dove en slechthorende inwoners kunnen nu gratis gebruik maken van 'Tolkcontact'.

Bellen via gebarentolk

Hoe werkt het? Via www.arnhem.nl/contact kom je via de knop 'Tolkcontact' op een speciaal belportaal. Als je daar kiest voor 'communiceren in Nederlandse Gebarentaal' opent er live een venster en kun je in Gebarentaal beeldbellen met een gebarentolk. Die vertaalt dan de gebaren naar gesproken Nederlands voor de medewerker van de gemeente en weer terug.

Ben je niet vloeiend in Gebarentaal? Dan kun je ook kiezen voor 'communiceren in tekst' en is een tekstbemiddelaar de schakel tussen jou en de gemeente. In eerste instantie krijg je iemand van de klantenservice aan de lijn, maar indien nodig kan die je doorverbinden naar elke andere medewerker van de gemeente. De tolk of tekstbemiddelaar blijft dan bij het gesprek. Zo kun je, ook als je niet of slecht hoort, gratis en zonder moeite bellen met de gemeente Arnhem. Bereikbaar voor iedereen.

Dienstverlening toegankelijker maken

'Dit is een goede en belangrijke stap', vindt voorzitter van het Arnhems Platform Chronisch zieken & Gehandicapten (APCG) Marjolein van den Broek. 'Hiermee laat de gemeente Arnhem zien dat ze echt werken aan de toegankelijkheid van hun dienstverlening. We hopen dat de gemeente daar in de toekomst nog verder mee gaat.' Een tolk Nederlandse Gebarentaal is er natuurlijk niet alleen voor degene die doof of slechthorend is, zegt ze. 'Die tolk is er óók voor iemand die geen Gebarentaal kan. Aangezien er bij de gemeente maar weinig medewerkers Nederlands Gebarentaal kunnen, hebben zij een tolk nodig om met Gebarentalige inwoners te kunnen communiceren.'

Stichting Jeugdland Arnhem zoekt sponsoren

Stichting Jeugdland luidt de noodklok. Door oplopende subsidies staat het organiseren van activiteiten voor Arnhemse kinderen onder druk. Om het voortbestaan te waarborgen, zoekt de Jeugdland Arnhem daarom sponsoren.

Stichting Jeugdland bestaat al ruim 50 jaar en is een begrip in Arnhem. Jeugdland Arnhem organiseert leuke en leerzame activiteiten tijdens de schoolvakanties, voor kinderen die, om wat voor reden dan ook, niet op vakantie (kunnen) gaan of die op dat moment niet op vakantie zijn.

Vakantie dichtbij huis

Jaarlijks maken veel Arnhemse kinderen hier gebruik van en kunnen ze op vakantie dichtbij huis. Zo deden in 2024 bijna 2.500 kinderen mee aan de Instuif, trok de Holiday Kick-Off 3.000 bezoekers en liepen ruim 600 kinderen mee

met een van de rondleidingen die werden aangeboden. In totaal trokken de activiteiten van Stichting Jeugdland in 2024 maar liefst 17.500 geregistreerde bezoekers.

Helpt u mee?

Ook de komende jaren wil Stichting Jeugdland Arnhemse kinderen mooie vakantieherinneringen geven. Het organiseren van activiteiten staat echter steeds meer onder druk. Daarom doet de Stichting een beroep op inwoners en het bedrijfsleven van Arnhem. Helpt u mee? Om het u gemakkelijk te maken, hebben we verschillende sponsorpakketten samengesteld.

U vindt deze op:

www.jeugdland.nl/wordsponsor

Elke bijdrage, zowel klein als groot, is van harte welkom. Dank u wel voor uw hulp.

Films beleven op het grote scherm blijft magisch. Daarom heeft Pathé Arnhem voor 50plussers een divers aanbod samengesteld voor het nieuwe jaar.

Wekelijks vertoont Pathé Arnhem op vaste momenten prachtige films, waarbij het aanbod elke twee weken wisselt.

Zo genieten de bezoekers van de beste films, zonder last te hebben van de drukte bij avond- en weekendvoorstellingen.

De vaste ticketprijs is slechts 9,50 euro. Bovendien wordt er in de pauze van de voorstelling gratis een kopje koffie of thee en iets lekkers geserveerd.

Ouderwetse gastvrijheid in een modern theater dus.

Benieuwd naar welke films er bij de 50PLUS vertoond worden? Kijk dan voor het aanbod voor op: pathe.nl/50plusbios.

Kijk voor je stookt op stookwijzer.nu

Tennisvereniging Schaarsbergen

Sfeer proeven? Bel voor een geschikt tossmoment of een proeftraining naar Annemieke 06-13597071 of kijk op www.tennisverenigingschaarsbergen.nl

- Top gravelbanen
- Geen wachttijden
- Tennisvrienden maken met tossen
- Competitie (ruimte voor teams)
- Lage contributie en consumptieprijzen
- Training van Brand Tennis

Muziekvereniging Eendracht en jeugdorkest

JES! Arnhem zijn volop in beweging. Dat is niet alleen te merken aan de vele activiteiten, maar ook aan de vernieuwing van hun verenigingsgebouw, De Lariks. Dit jaar staat er veel op het programma. Komt u meespelen of luisteren?

15 maart: Play-in voor muzikanten

Zaterdag 15 maart belooft een bijzondere dag te worden voor muzikanten uit de regio. De deelnemers krijgen de kans om samen met de muzikanten van Eendracht een orkest te vormen en een 4-tal mooie muziekstukken in te studeren o.l.v. dirigent Almer Zijlstra. Het is een fantastische kans om nieuwe muzikale ervaringen op te doen en tegelijkertijd te genieten van de sfeer die de vereniging uitstraalt. Deze dag begint om 9.30 uur en wordt gehouden in Wijkcentrum Bakerman in Arnhem-Noord. De kosten voor een dag vol muziek, koffie, thee en een heerlijke lunch bedragen €17,50.

Vanaf 15.15 uur is publiek (gratis) welkom en treedt het jeugdorkest JES! Arnhem op. Aansluitend wordt het gezamenlijke werk van de muzikanten gepresenteerd, een mooie gelegenheid om te laten horen wat er die dag is bereikt. De dag eindigt rond 16.30 uur. Informatie is te vinden via de website van de vereniging: www.eendachtschaarsbergenarnhem.nl.

6 april: Voorjaarsconcert op zondagmiddag

Op zondagmiddag 6 april om 14 uur belooft Wijkcentrum Bakermat in Arnhem-Noord gevuld te worden met muziek en enthousiasme. Ons jeugdorkest JES! Arnhem en het grote (fanfare)orkest nodigen je uit voor een gezellige middag. Onze eigen getalenteerde solisten zullen deze middag de hoofdrol spelen en nemen je mee op een muzikale reis. Tickets zijn verkrijgbaar via ticketseendracht@gmail.com en de kosten zijn €11,- inclusief een pauzedrankje.

Wijkconcert op de Hoogkamp (19 juni) en Schaarsbergen (26 juni)

Ook deze zomer geven ons Jeugdorkest JES! Arnhem en onze fanfare, het grote orkest, een tweetal concertjes in de wijk Hoogkamp en op Schaarsbergen. Deze avonden beginnen om 19.30 uur. Op donderdag 19 juni zijn wij te horen op het Witsenveld op de Hoogkamp en donderdag 26 juni zitten wij op de Bloylandweg in Schaarsbergen. De avond eindigt rond 21 uur. Breng je eigen stoel en kopje koffie mee. Bij slecht weer gaat het niet door, dus houd wel de socials in de gaten.

Muziek(lessen) voor iedereen: van beginner tot jeugdorkest tot grote orkest

Muziekvereniging Eendracht biedt een breed scala aan mogelijkheden voor jonge muzikanten. Na hun 8e levensjaar kunnen kinderen muziekles volgen op een koperinstrument zoals bugel, hoorn, bariton of trombone. Vraag een gratis proefles aan. Een gediplomeerd muziekdocent staat voor je klaar en een instrument krijg je te leen van de vereniging. Heb je al ervaring met een koperinstrument, saxofoon of slagwerk? Dan nodigen we je graag uit om een keer mee te spelen in het jeugdorkest JES! Arnhem. Dit enthousiaste orkest repeteert wekelijks op donderdagavond van 18.45 uur tot 19.45 uur en nieuwe talenten zijn van harte welkom. Het is de perfecte plek om samen muziek te maken, nieuwe mensen te ontmoeten en je vaardigheden verder te ontwikkelen. Ben je al een meer ervaren muzikant en speel(de) je een instrument dat voorkomt in de fanfare? Ook dan ben je van harte welkom! Het grote orkest repeteert op donderdagavond van 20 tot 22 uur. Kom gerust een keer kijken en ervaar de energie van samen muziek maken.

Meer Informatie en contact

Ben je geïnteresseerd in de muzieklessen, wil je een proefles aanvragen, of wil je meer weten over het jeugdorkest? Neem dan contact op met Lenny Brummelman (06 83648527) of Laura Hak (06 19044314) of via e-mail: jeugdeendachtschaarsbergen@gmail.com. Meer informatie over de fanfare en onze feestkapel Fkes kun je vinden op de website www.eendachtschaarsbergenarnhem.nl

GROENSTETUIN.NL

van een duurzaam ontwerp tot beplantingsplan en advies

Tielke Sterk
ECOLOGISCH TUINONTWERPER
0633968536 @groenstetuין

Reserveer via
www.restauranttrix.nl
of bel
026 - 44 22 273

HOTEL
RESTAURANT
TRIX

GEOPEND VOOR: KOFFIE, LUNCH,

BORREL EN DINER!

SPECIALE
KINDERKAART EN
SPEELRUIMTE!

RESTAURANT TRIX | SCHELMSEWEG 1A
ARNHEM | RESTAURANTTRIX.NL

Bij de hand

Afvalkalender

Het jaaroverzicht voor het ophalen van afval van groen, rest en PMD is te vinden op de site van de Gemeente Arnhem: www.arnhem.nl via de zoekopdracht 'afvalkalender', u wordt dan doorgelinkt naar de website van proZero.

De rolcontainers worden met een grijparm opgepakt en geleegd. Zet de bak dus op straat met de wielen aan de straatkant. De blauwe rolcontainer (papierafval) wordt met hulp van vrijwilligers van muziekvereniging 'Eendracht' geleegd.

Gemeente Arnhem

Voor al uw vragen of klachten over de openbare ruimte, kunt u dagelijks bellen met telefoonnummer 0900-1809. Of stuur een bericht via www.arnhem.nl/melding. Het voordeel hiervan is dat u van de voortgang van uw melding per e-mail op de hoogte wordt gehouden.

Wijkagent

De wijkagent voor Schaarsbergen is Hendrik Spoelman. Hij is te bereiken via het algemeen nummer 0900 - 8844 of via hendrik.spoelman@politie.nl

Uw buurt groener maken?

www.arnhem.nl/Inwoners/wonen_en_milieu/Groenbeheer/uw_buurt_groener_maken

Gat in de weg? Kapotte straatlantaarn?

Knelpunten in de openbare ruimte kunt u snel en simpel melden via Fixi. Fixi is een landelijk platform. Ook de gemeente Arnhem maakt er gebruik van. Geef bij melding de locatie aan en voeg waar

Wijkteam Arnhem Noord-West

Voor persoonlijke ondersteuning of advies, bijvoorbeeld bij opvoeding, huisvesting, zorgen om inkomen of psychische problemen neem je contact op met het wijkteam: tel. 088-2260000 of www.wijkteamsarnhem.nl.

Team Leefomgeving Noord-West

Gemeente Arnhem werkt met teams leefomgeving (TLO). Voor Schaarsbergen is TLO Noord-West het aanspreekpunt met wijkmanager Timon Lammers. Dit team gaat graag met bewoners in gesprek over thema's en ambities die spelen in een wijk.

Team Leefomgeving Noord-West is te bereiken via: noord-west@leefomgevingarnhem.nl en telefonisch 026-3774841 (algemene zaken, Patricia Vleeming).

Cultuurmakelaar

Een cultuurmakelaar bemiddelt, ondersteunt en ontwikkelt initiatieven op het gebied van taal, kunst en erfgoed. De cultuurmakelaar voor Arnhem Noord-West is Merel van Velzen. U kunt haar benaderen met vragen, wensen en ambities op het gebied van kunst, taal en erfgoed. Contact: merel.vanvelzen@rozet.nl of 06 38 57 36 66

mogelijk een foto bij. Zo krijgt de gemeente de exacte locatie door en kan gericht actie worden ondernomen. Iedereen die iets meldt, wordt op de hoogte gehouden van de afhandeling. Voor meldingen: ga naar www.fixi.nl of download de Fixi-app in de App Store of Google Playstore. Het werkt snel, makkelijk en effectief!

Agenda

maart

•	zat.-vrij.	1- 28	11-16 u.	Openluchtmuseum open als wandelpark	openluchtmuseum.nl
•	zondag	2	13.30-16 u.	Mossenexcursie (reserveren)	hogeveluwe.nl/agenda
•	zondag	2	13-15 u.	Jachthoornblazers De Overlopers	hogeveluwe.nl/agenda
•	vrijdag	14	9-17 u.	Introductie Prepareren Vogels	bosenfauna.nl
•	zaterdag	15	9.30-12 u.	Fanfare Play-In	eendrachtschaarsbergenarnhem.nl
•	zaterdag	15	13-16 u.	Wandelexcursie Hoge Veluwe en WOII (reserv.)	hogeveluwe.nl/agenda
•	zaterdag	15	15.15-16.30 u.	Optreden door jeugdorkest JES! Arnhem	eendrachtschaarsbergenarnhem.nl
•	zondag	16	13.30-16 u.	Struinen vanaf Schaarsbergen (reserveren)	hogeveluwe.nl/agenda
•	woensdag	19	16-17 u.	Kindercollege 'Zintuigen'	burgerszoo.nl/kindercollege
•	woensdag	19	19.30-21 u.	Avondlezing 'Nachtactieve dieren'	burgerszoo.nl/avondlezing
•	donderdag	20	19.30-21.30 u.	Algemene Ledenvergadering Dorpsraad	schaarsbergen.nl

april

•	zondag	6	13-15 u.	Jachthoornblazers De Overlopers	hogeveluwe.nl/agenda
•	zondag	6	zie website	Voorjaarsconcert Eendracht en JES! Arnhem	eendrachtschaarsbergenarnhem.nl
•	zondag	11	13-16.30 u.	Workshop Prepareren Vlinders & Kevers	bosenfauna.nl
•	zat. 12, 19, 26	8-11 u.	Vogelexcursie (reserveren)	hogeveluwe.nl/agenda	
•	zon. 13, 20, 27	8-11 u.	Vogelexcursie (reserveren)	hogeveluwe.nl/agenda	
•	zondag	13	zie website	JES! Jeugd muziekspektakel Hoenderloo	eendrachtschaarsbergenarnhem.nl
•	zaterdag	19	9-17 u.	Introductie Prepareren Vogels	bosenfauna.nl
•	zaterdag	19	13-16 u.	Wandelexcursie Hoge Veluwe en WOII (reserv.)	hogeveluwe.nl/agenda
•	zondag	20	13.30-16 u.	Struinen vanaf Schaarsbergen	hogeveluwe.nl/agenda
•	woensdag	23	16-17 u.	Kindercollege Plus 'Wat dieren eten' incl excursie	burgerszoo.nl/kindercollege
•	woensdag	23	19.30-21 u.	Avondlezing 'En het resultaat is...'	burgerszoo.nl/avondlezing
•	vrijdag	25	9-16 u.	Introductie Prepareren Zoogdieren	bosenfauna.nl
•	zaterdag	26	hele dag	Koningsdag, incl. optreden Fkes & JES!	ovschaarsbergen.nl

mei

•	zondag	4	13-15 u.	Jachthoornblazers De Overlopers	hogeveluwe.nl/agenda
•	zat.+zon. 3+	4	8-11 u.	Vogelexcursie (reserveren)	hogeveluwe.nl/agenda
•	woensdag	14	16-17 u.	Kindercollege 'Woestijn in bloei'	burgerszoo.nl/kindercollege
•	zaterdag	17	13-16 u.	Wandelexcursie Hoge Veluwe en WOII (reserv.)	hogeveluwe.nl/agenda
•	zondag	18	13.30-16 u.	Struinen vanaf Schaarsbergen (reserveren)	hogeveluwe.nl/agenda
•	vrijdag	23	9-16 u.	Introductie Prepareren Zoogdieren	bosenfauna.nl
•	zaterdag	24	9-17 u.	Introductie Prepareren Vogels	bosenfauna.nl
•	woensdag	28	18.30-21 u.	Schaarsbergse schemerexcursie (reserveren)	hogeveluwe.nl/agenda
•	donderdag	29	6-8 u.	Gratis dauwtrappen op Park de Hoge Veluwe (reserv.)	hogeveluwe.nl/agenda

Bekijk ook de website!

Bezoek voor de laatste nieuwtjes en alle activiteiten ook zeker www.schaarsbergen.nl

FANTASTISCHE FABELWEZENS

MET LUISTERVERHAAL VAN:

Laatste kans!

WAAR VERHALEN TOT LEVEN KOMEN

Fantastische Fabelwezens t/m 9 maart 2025

Verspreid door het dierenpark ontdek je levensgrote fabelwezens. Tot en met de voorjaarsvakantie zijn ze nog te bekijken! Leer waar deze mythische wezens vandaan komen en hoe de verhalen zijn ontstaan. Kom het beleven!

Kijk voor alle informatie op burgerszoo.nl/fabelwezens

KONINKLIJKE
BURGERS'ZOO

